

Skauting jako nástroj rozvoje sociálních kompetencí

Michaela Rumplíková

Bakalářská práce
2024

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií
Ústav pedagogických věd

Akademický rok: 2023/2024

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Michaela Rumplíková**
Osobní číslo: **H18260**
Studijní program: **B7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Sociální pedagogika**
Forma studia: **Kombinovaná**
Téma práce: **Skauting jako nástroj rozvoje sociálních kompetencí**

Zásady pro vypracování

Zpracování rešerše a studium odborné literatury.
Vymezení terminologie a teoretických východisek z oblasti skautingu, sociální pedagogiky a sociální práce.
Příprava metodiky empirické části, zpracování projektu výzkumu a stanovení výzkumného problému.
Realizace kvalitativního výzkumu formou hloubkového rozhovoru.
Zpracování a vyhodnocení získaných dat, včetně jejich interpretace.
Prezentace výsledků výzkumu, jejich shrnutí a doporučení pro praxi.

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

KRAUS, Blahoslav, 2008. Základy sociální pedagogiky. Praha: Portál. ISBN 9788073673833.

KRAUS, Blahoslav a Věra POLÁČKOVÁ, 2001. Člověk – prostředí – výchova: k otázkám sociální pedagogiky. Brno: Paido. ISBN 8073150042.

MATOUŠEK, Oldřich, 2001. Základy sociální práce. Praha: Portál. ISBN 8071784737.

ŠVAŘÍČEK, Roman a Klára ŠEĐOVÁ, 2007. Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách. Praha: Portál. ISBN 9788073673130.

ZAJÍC, Jiří, 2000. Myšlenkové základy skautingu. Praha: Junák. ISBN 8086109402.

Vedoucí bakalářské práce: **PhDr. Helena Skarupská, Ph.D.**
Ústav pedagogických věd

Datum zadání bakalářské práce: **10. ledna 2024**
Termín odevzdání bakalářské práce: **26. dubna 2024**

Mgr. Libor Marek, Ph.D.
děkan

doc. Mgr. Jakub Hladík, Ph.D.
ředitel ústavu

Ve Zlíně dne 10. ledna 2024

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3/mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně
18.4.24

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů. § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlížení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.

3). Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlédne k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

V závěrečné práci jsou prezentovány pojmy jako skauting, zážitková pedagogika a jejich nástroje a formy. V praktické části práce je zkoumáno sebehodnocení členů organizace v rámci sociálního odvětví. Byla zde využita metoda rozhovoru, kde byla část otázek předem strukturována. Z rozhovoru vychází způsob, jakým jsou členové organizace vedeni k sociální práci, jejich postoj k danému tématu a důležitost mezilidských vztahů. Na základě vyhodnocení rozhovorů lze vyvodit dopad skautské výchovy v rámci sociálních kompetencí a důležitost jejich aplikace pro budoucí život jednotlivých členů.

Klíčová slova: skauting, sociální kompetence, zážitková pedagogika, sociální práce, sociální výchova

ABSTRACT

Concepts such as scouting, experiential pedagogy and their tools and forms are presented in the final thesis. The practical part of the work examines the self-evaluation of the members of the organization within the social sector. The interview method was used here, where part of the questions were structured in advance. The way in which the members of the organization are led to social work, their attitude to the given topic and the importance of interpersonal relationships emerges from the interview. Based on the evaluation of the interviews, the impact of scouting education in terms of social competences and the importance of their application for the future life of individual members can be deduced.

Keywords: scouting, social competence, experiential pedagogy, social work, social education

Tuto stránku chci využít jako poděkování lidem, kteří mi pomohli na cestě, která díky nim vedla k sepsání této bakalářské práce. Opravdu veliké poděkování náleží PhDr. Heleně Skarupské, Ph.D. za to, že dělá svou práci srdcem a s lidským a chápavým přístupem. Také za to, že její vedení bylo opravdu odborné a plné velmi užitečných rad. Dále chci poděkovat mé rodině, že mě podporovala nejen v závěrečné části studia. A nakonec bych ráda poděkovala participantům za jejich skvělý přístup, ochotu a čas.

„Opravdová cesta k docílení štěstí je dělání radosti ostatním lidem.

Pokuste se zanechat tento svět o trochu lepším, než jaký byl, když jste na něj přišli.“

Robert Baden-Powell

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	10
I TEORETICKÁ ČÁST	11
1 SKAUTING	12
1.1 HISTORIE SKAUTINGU.....	13
1.2 ROBERT BADEN-POWELL.....	13
1.3 ANTONÍN BENJAMÍN SVOJSÍK.....	14
1.4 KOMPETENCE SKAUTINGU.....	15
2 ZÁŽITKOVÁ PEDAGOGIKA	18
2.1 VÝCHOVA V RÁMCI VOLNOČASOVÝCH AKTIVIT.....	19
2.2 VÝCHOVA K HODNOTÁM.....	20
3 SOCIÁLNÍ VÝCHOVA	22
3.1 SOCIÁLNÍ PEDAGOGIKA.....	22
3.2 SOCIÁLNÍ PRÁCE.....	23
3.3 SOCIÁLNÍ KOMPETENCE.....	24
II PRAKTICKÁ ČÁST	26
4 VÝZKUM	27
4.1 VÝZKUMNÝ CÍL.....	27
4.2 VÝZKUMNÉ OTÁZKY.....	27
4.3 METODY POUŽITÉ VE VÝZKUMU.....	28
4.3.1 Kvalitativní výzkum.....	28
4.3.2 Metoda sněhové koule.....	29
4.4 VÝZKUMNÝ SOUBOR.....	29
4.5 VÝZKUMNÝ NÁSTROJ.....	31
4.6 ETICKÉ DIMENZE VÝZKUMU.....	31
4.7 ZPŮSOB ZPRACOVÁNÍ DAT.....	32
5 VÝSLEDKY VÝZKUMU	33
5.1 OTEVŘENÉ KÓDOVÁNÍ.....	33
5.1.1 Forma vzdělávání.....	33
5.1.2 Profesionální kompetence.....	35
5.1.3 Sociální kompetence.....	36
5.2 AXIÁLNÍ KÓDOVÁNÍ.....	37
5.3 SELEKTIVNÍ KÓDOVÁNÍ.....	39
5.4 DOPORUČENÍ PRO PRAXI.....	39
ZÁVĚR	41

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	43
ELEKTRONICKÉ ZDROJE	44
SEZNAM OBRÁZKŮ	45
SEZNAM TABULEK.....	46

ÚVOD

Tématem mé bakalářské práce je provázanost mezi skautskou organizací a sociálními kompetencemi. Toto téma jsem si zvolila z důvodu, že se v rámci své profese v sociální oblasti setkávám s pracovníky nebo uchazeči o pracovní místo, kteří jsou nebo byli členy skautingu. Jelikož se jedná o pracovní místo v rámci sociální oblasti, tak jsem se rozhodla v rámci své bakalářské práce provést výzkum, zda je mezi volnočasovou aktivitou a sociální kompetencí nějaká propojenost, a zda jsou členové skautingu vychováváni sociálně, a proto se v této profesní sféře uplatňují a vyhledávají tyto profese.

Teoretická část mé práce se zabývá rozbohem a vysvětlením pojmů pojících se se skautingem. V rámci jednotlivých kapitol se snažím přiblížit historii, základní principy a myšlenky, na jejichž základě je stavěna výchova a strukturován program pro mládež. Okrajově zabrousím i do vysvětlování pojmů jako je například zážitková pedagogika, jelikož právě skaut je stavěn na formě zážitkové, kdy se členové edukují formou programu, který je postaven na prožitku.

Cílem mé práce je seznámit se s kompetencemi skautingu. Tyto zjištěné informace aplikuji v rámci praktické části a pomocí kvalitativního výzkumu, kde využívám formu rozhovoru s respondenty, kteří jsou nebo byli členy skautského hnutí, zjišťuji, jak jim toto hnutí pomohlo v rozvíjení sociální kompetence. Práce a její výsledky by mohly být podkladem pro další výzkumy, jelikož se danou tematikou v dnešní době nikdo nezabývá. Celkově se tématem skautingu zabývali autoři spíše v minulosti a z dosavadních publikací, výzkumů a článků se čerpá dodnes, i přesto, že se jedná o informace často několik desetiletí staré. V rámci organizace jsou ovšem určitě interní inovace, ale tyto informace se k nečlenům nedostanou, pokud o ně neprojeví vyloženě zájem a nedohledají si je. Práce by mohla být také inspirací pro obory (například pedagogiku), kde by se podobné principy výchovy daly aplikovat k lepší soustředěnosti a motivaci mládeže.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 SKAUTING

Skauting je seskupení členů, kteří se shodují v nalezeném smyslu života. Cílem hnutí je hledání řešení na různé problémy. Cíle, principy a metoda skautingu jsou schváleny mezinárodně a nalezneme je zapsány ve Stanovách světové organizace skautského hnutí. Jakékoliv změny by musela schválit světová organizace, kde by musela zasedat rada a změny odsouhlasit. Toto hnutí má jako hlavní cíl výchovu mládeže pomocí skautské metody a věrnost skautským ideálům a hodnotám. Členové nejsou nikterak věkově omezeni, ovšem původní záměr skautské výchovy byl orientovat se na adolescentní mládež, u kterých měl výchovný princip největší efekt. Dnes už není výjimkou, že skautské oddíly navštěvují i malé děti nebo dospělí jedinci. U malých dětí je ovšem kontrast s tím, jak moc dokáží pochopit skautské poslání a jestli se potom jejich oddíl neodklání od skautské myšlenky. Stejně jako věk nehraje roli ani pohlaví. Přestože původní úmysl byl, že se bude jednat o hnutí pouze pro chlapce, dnes tomu již tak není. Skauti se ovšem schází většinou podle rozřazení na kluky – holky a následně ještě podle věku, ale záleží na každém středisku, jak si tohle pravidlo nastaví. V dnešní době má skautské hnutí přes šedesát milionů členů v 216 zemích na světě, a z toho jich je jen v České republice přes 688 tisíc. Tím se v naší zemi stala tato organizace největší organizací pro výchovu mládeže. Pokud se skupiny schází odděleně podle věku a pohlaví, většinou se setkávají na pravidelných akcích všichni dohromady, jelikož je pro skauting důležité udržování soudružnosti. Většina členů v hnutí zůstává i v dospělosti a věnuje se výchovné činnosti na pozici vedoucího. Pro tuto činnost musí jedinec složit zkoušky, aby nabyl potřebné zkušenosti a ukázal, že má výchovné vlohy. Členství je v organizaci dobrovolné – každý má právo se svobodně rozhodnout, zda chce být členem a dodržovat základní principy hnutí, kterými jsou: povinnost k Bohu, povinnost k ostatním a povinnost k sobě. Jako člen se může k oddílu připojit každý a to bez rozdílu – nehraje zde roli rasa, náboženství ani ekonomický či sociální status. Ovšem tohle pravidlo neznamená, že se může stát členem opravdu každý. Je zde kladen velký důraz na to, aby byl jedinec ochoten dodržovat a ctít skautské pravidla a zásady. (Zajíc, 2001)

1.1 Historie skautingu

Skautské principy můžeme datovat již od antického období, které datujeme do období 500 let před naším letopočtem. Shodu zde vidíme zejména ve dvou bodech. A to v prvním - rozvíjení fyzická, duchovní a duševná. A v druhém bodě tzv. LOGOS, tedy dodržování určitého řádu, tedy zejména dodržování pravidel, posouvání sebe sama a uvědomění si významu kázně. Dalším obdobím, kde se připojil další princip, je křesťanství. To to období je datováno okolo roku 29 našeho letopočtu a je zde myšlenka především na bratrství lidí. Ve skautingu vidíme podobnost v sesterství a bratrství mezi členy. Jedná se o bratrství/sesterství členů, kteří nejsou ve skutečnosti pokrevně příbuzní, ale cestou za stejnými ideály se stávají součástí tzv. velké rodiny. V 11. století můžeme najít střípek skautingu v oblasti rytířství a to zejména v ochraně slabších a v důležitosti cti, což ukládá patron skautů – svatý Jiří. Důležitou osobou pro skautskou výchovu se stal Jan Ámos Komenský a jeho hlavní myšlenka – škola hrou, která je stěžejním bodem pro výchovu skautské mládeže. Mezi další nejhlavnější osoby, které daly základ pro skautské principy je například Jean Jacques Rousseau (důležitost spojení s přírodou), Henry David Thoreau (přežití a žití plnohodnotného života v jednoduchosti – poustevnický způsob), John Ruskin (pozitivní výchovná metoda – zaměření se na to, co dělat máme – nezaměřovat se na to, co dělat nemáme a zároveň dbát na dobré zásady). Nakonec se dostáváme až k zakladatelům skautingu ve formě, tak jak organizaci známe dnes. Nejznámější zakladatelé jsou Robert Baden-Powell (světový zakladatel) a Antonín Benjamín Svojsík (zakladatel českého skautingu. (Zajíc, 2001)

1.2 Robert Baden-Powell

Celým jménem Robert Stephenson Baden-Powell, složil v devatenácti letech zkoušky a stal se vojenským důstojníkem. Jako důstojník sloužil v Indii, kde svůj čas rád trávil v džungli, kde se od domorodců učil veškerým dovednostem, které mohl v přírodě uplatnit. Díky nabytým zkušenostem dokázal ubránit pevnost Mafeking, za což byl následně povýšen na generála a stal se národním hrdinou. Díky své misi si uvědomil, jak je důležité motivovat děti k smysluplnému využívání volného času a vydal příručku pro chlapce – Scouting for Boys. Před vydáním si své výchovné metody vyzkoušel v praxi na uspořádaném táboře.

Kniha nebyla pouhou příručkou s výchovnými postupy, ale tyto výchovné procesy byly skryty ve vyprávění a v popsáních hrách. Baden-Powellův cíl byl založen na rozvíjení charakteru, zručnosti, fyzicky a správným přístupem k občanství. Následně zjistil, že se skaut těší veliké oblibě. vzdal se proto postu generála a začal se naplno věnovat skautské dráze. Po první světové válce se upnul k myšlence, že skauting by měl vést k dobré vůli, pomoci druhým a ke službě veřejnosti. Dodnes nese skauting Baden-Powellovy základní body jako je trávení času v přírodě s kamarády, že se členové podílí na vytváření programu a vedoucí jsou pro mládež průvodci na cestě skautským světem. Díky tomu skautská mládež dostává dobrý základ do své životní cesty. V knize *Scouting for Boys* představuje Baden-Powell světu i skautský zákon se skautským slibem, který by měl být oporou pro skautské členy při vedení skautského života. I dnes považujeme slib a zákon za velmi důležité, protože se jimi řídí skauti po celém světě. Je považován za jakýsi vrchol skautské cesty, podle kterého se snaží skauti žít, učit se ze svých chyb a zdokonalovat tak sami sebe. Svým přístupem k mládeži se Baden-Powell stal pro mnohé idolem a sjižděli se za ním různé osobnosti, které přebírali jeho styl výchovy mládeže. Z České republiky se k němu vydal načerpat zkušenosti například Antonín Benjamin Svojsík. (Junák – český skaut, 2021)

1.3 Antonín Benjamin Svojsík

Byl uznávaným pedagogem, ale proslavila jej zejména mimoškolní aktivita, kde se věnoval výchově mládeže v rámci jím založeným českým skautingem. Pedagogice se ovšem věnoval i ve skautingu, jelikož zde uplatňoval pedagogiku volného času. V pedagogickém světě byl učitelem tělocviku, v tom skautském byl pojmenován jako náčelník zakladatel. Než se vydal na skautskou cestu, působil například v Sokole nebo byl spoluzakladatelem pěveckého souboru, se kterým se zúčastnil několika zahraničních výjezdů. V pěveckém souboru byl nejmladší, proto se mu začalo říkat Benjamin. Tuto přezdívku si posléze sloučil se svým jménem. Na jeho pohřbu se sešlo přes 3000 skautských členů, tímto se jeho pohřeb do dnes přirovnává k pohřbu slavných osobností.

Jeho zájem o skauting se začal nejvíce rozvíjet v Anglii, kam odjel, aby tohle hnutí poznal lépe zblízka. Sledoval, jak hnutí funguje, čím se zabývá a oslovilo jej i to, že chlapci z oddílu byli samostatní a scházeli se v klubovně i sami bez vychovatele. Zalíbili se mu cíle skautingu při výchovném procesu skautů, náplň schůzek, ale zejména propojení s přírodou.

Po návratu přeložil knihu od zakladatele skautingu Baden-Powella s názvem Scouting for Boys a začal se zakládáním prvního skautského oddílu v Česku. Založení oddílu bral opravdu vážně a nechtěl opominout žádný výchovný proces, proto vše konzultoval s odborníky z řad pedagogů, politiků a dalšími známými osobnostmi. Jeho první myšlenkou bylo založit oddíl pod záštitou Sokola, jelikož mu sokolská forma výchovy zaměřená pouze na tělovýchovu přišla příliš přímočará. Sokol nakonec zaštitit Junáka odmítl. V roce 1912 vydal Svojsík titul s názvem Základy junáctví. Název Junák mu poradil inspektor František Bílý a Svojsík jej zvolil proto, aby se co nejvíce přiblížil českému prostředí. Téhož roku proběhl pod jeho dohledem první vůdcovský kurz a hned na to se konal první tábor, kterého se zúčastnilo 13 chlapců, kde hned při přípravě tábořiště byly potřeba využít jejich fyzické síly, jelikož do sídla tábořiště si museli sami dopravit náčiní nutné pro stavbu tábora. V roce 1914 byl pro nadšené ohlasy založen spolek s názvem Junák – český skaut. Rok na to se založil i skaut pro děvčata. První světová válka junáctví dosti omezila, ale zastavit jej nedokázala a tak se spolek nadále rozšiřoval o další členy. V roce 1919 se z organizace stal Svaz junáků – skautů Republiky Československé, kde stál stále v roli náčelníka až do dne svého úmrtí v roce 1938. Na jeho pohřbu se sešlo přes 3000 skautských členů, čímž se jeho pohřeb do dnes přirovnává k pohřbu slavných osobností. V době druhé světové války byla tato organizace zakázána. Po druhé světové válce byla znovuobnovena, ovšem následující totalitní režim ji zase zrušil. V období pražského jara byla zase obnovena, aby byla následně zase po normalizaci rozpuštěna. Po listopadu 1989 mohlo hnutí fungovat zase s původními myšlenkami A. B. Svojsíka. Nejen pedagogové svou inspiraci v rámci volnočasových aktivit čerpají dodnes z původních Svojsíkových metod. Zejména se dnes skautské metody využívají v zážitkové pedagogice. (Morkes, 2007)

1.4 Kompetence skautingu

Kompetence je určitá míra znalostí nebo dovedností, kterých chceme pomocí výchovy dosáhnout - můžeme je tedy brát jako výchovné cíle. V Junákovi máme celkem 24 velkých cílů. Tyto kompetence jsou upraveny pro každou věkovou kategorii tak, aby je daná kategorie mohla zvládnout a zároveň člena posunula v jeho dovednosti dál. Těchto 24 cílů je rozděleno do šesti oblastí: Co umím a znám, Kdo jsem, Moje kamarádství, Můj domov, Svět okolo nás a Příroda kolem nás.

V rámci sociálního odvětví jsou skautské kompetence přímo specifikovány například v těchto bodech:

1. V běžném životě je samostatný a zvládne se postarat o sebe i o ostatní. Umí řešit problémy, kriticky pracovat s informacemi, učí se z řešení problému.
2. Je připraven na různé situace včetně krizových.
3. Komunikuje s ostatními s cílem navázání kvalitních vztahů. Umí se dobře vyjadřovat.
4. Pomáhá druhým.

Podrobněji jsou pak tyto kompetence dále rozepsány v tzv. projevech. I nyní se projevy zase dělí v závislosti na věku člena. Projevy nám rozepisují, co konkrétně by měl člen pro rozvoj dané kompetence zvládnout. K daným bodům výše to jsou tyto projevy:

1. Dokáže jednat s institucemi a má základní přehled o právech a povinnostech pro svůj věk.

Umí pracovat s informacemi: určit si, co potřebuje vědět, zvolit vhodné zdroje, vyhledat je, kriticky vyhodnotit relevanci a zpracovat informace.

Dokáže navrhnout různé postupy řešení a rozhodnout se pro nejvhodnější, které uskuteční.

Je schopen/schopna se ohlédnout za řešením daného problému.

2. Ví, jak si poradit v různých situacích včetně krizových.

Jednodušší nečekané situace již zvládá řešit.

3. Snaží se být otevřený a vnímavý/otevřená a vnímavá vůči druhým bytostem. Je ochotný/ochotná vstřícně komunikovat. Snaží se vcítit do druhých. Rozvíjí svou schopnost nahlédnout na situaci z pozice druhého člověka.

4. Dokáže reálně hodnotit svoje možnosti pro pomoc druhým (včetně překonání vlastního nepohodlí, hledání nových způsobů apod.). Účinně pomáhá jako jednotlivec i ve skupině.

Z výše uvedených bodů, je nám zřejmé, že skautské kompetence jsou v rámci výchovy zaměřené na rozvoj osobnosti, která bude schopna pomáhat nejen svému blízkému okolí, ale především i širšímu okruhu obyvatelstva. Použití těchto kompetencí můžeme vidět například v rámci skautských aktivit, které vykonávají skauti dobrovolně.

Pro názorný příklad můžeme sáhnout do nedaleké minulosti koronakrize, kdy skautští členové neváhali a valná většina z nich šila roušky, nosila jídlo seniorům a následně se podíleli na plánování a distribuci žádané pomoci. (Junák – český skaut, 2022)

2 ZÁŽITKOVÁ PEDAGOGIKA

Procesem výchovy procházíme od rodiny, přes školu až po zájmové činnosti. Vychovávání se týká určitým způsobem každého z nás, a to opravdu každého bez jakékoliv diskriminace. Pro dobrý způsob výchovy je důležité se zaměřit zejména na jedince a to tím, že se zaměříme na pět hlavních rysů. Mezi tyto rysy patří tělesná konstituce (jakou postavu má jedinec), temperament (citlivý, uzavřený,...), schopnost (na co je daný člověk nadaný), zaměřenost (lidské ideály, zájmy,...) a charakter (odpovědný, pracovitý,...). Pro dobrého vychovatele je dobré si tyto rysy pojmenovat u každého jedince zvlášť, jelikož je každý jedinečný, a pro dobrou motivaci a odnesení si z dané lekce určitou formu zážitku, je potřeba výchovný program vždy patřičně upravit s ohledem na každého člena zvlášť. Pro získání zážitku je důležité získání pocitu objevení. Tento objev nás vede k vyššímu výkonu, a díky tomu můžeme růst i my samotní. Pokud se nezaměříme na tyto poznatky a nesprávně vydedukujeme například obtížnost úkolu, nejpravděpodobněji se stane to, že studenti budou frustrováni a odvedou svou pozornost k narušování programu. Pokud ovšem program nastavíme tak, aby se mohl uplatnit každý jedinec, docílíme tím našeho cíle a to zážitku, díky kterému se může daný člověk posunout ve svém psychickém vývoji. Dalším důležitým aspektem je motivace. Pokud jedinci neuvidí cíl, který by pro ně byl užitečný a dával jim smysl, tak nejsme schopni docílit ani jiných vlastností, protože bez dostatečné motivace nám nikdo ze členů program plnit nebude. Tímto postupem splníme model úspěšných kroků k cíli. V rámci motivace můžeme použít i Maslowovu pyramidu potřeb, jelikož pokud nebudou mít účastníci splněny ty nezákladnější fyziologické potřeby jako je například hlad nebo žízeň, tak je nikdy pro program patřičně nenamotivujeme. Pro motivaci je i potřeba dodržovat některé zásady, jelikož jejich porušení, může u účastníků vyvolat zase ztrátu motivace. Mezi tyto zásady, které by měl vychovatel dodržovat patří například nemít oblíbeného účastníka, oprávněně účastníky chválit, být dobře naladěni, věřit účastníkům v daném úkolu a povzbuzovat je v jejich jednání. Ovšem tyto zásady musí být opravdové a pocházet přímo od srdce. Účastníci poznají, pokud je chování hrané a falešné, což vede zase ke ztrátě motivace. Aby u účastníků byla motivace dostatečně probuzena, je potřeba, aby i zadavatel byl dostatečně motivován, účastnil se programu spolu s účastníky a dokázal rozdávat uznání. (Hanus & Chytilová, 2009)

2.1 Výchova v rámci volnočasových aktivit

Mezi volnočasové aktivity se řadí všechny aktivity, které provádíme po svých povinnostech. Tedy po tom, co skončíme ve své školní či pracovní činnosti. Pro rozvoj lidstva je žádoucí, aby se obyvatelé ve volnočasových aktivitách rozvíjeli, jelikož omezení a nedostupnost takových aktivit může vést k rozvoji deviantního chování, které ohrožuje zejména mládež. Ze sociálního hlediska je rozvoj volnočasových aktivit důležitý a potřebný pro rozvoj prosociálního jednání. V dnešní době je čím dál více těžší vyplnit volný čas, a to zejména z důvodu pracovní či studijní vytíženosti. Lidé pahnou po tom mít se po doděláním studií nebo v práci finančně co nejlépe, a proto svůj volný čas často obětují na úkor financím. Pro člověka je čím dál více důležitější být finančně zajištěn co nejlépe, aby si pak finance mohl ve svém volném čase co nejlépe užít, mnohdy to ovšem bývá naopak a finance jsou využity na žádoucí odpočinek po přepracovanosti a na nějaké užívání již nezbyvá sil. Ovšem i bez finančního statusu se v dnešní době užívá volnočasových aktivit velmi obtížně, protože je velká míra zábavy zpoplatněna. Tato skutečnost nás vrací zase zpátky k sociálnímu statusu, kdy bez práce nemáme peníze a nemůžeme si dovolit se začlenit mezi sociální skupiny se stejnými zájmy. Často se pak stává, že se zapojíme do skupiny, která má sklony k neadekvátnímu chování a nebo se úplně izolujeme. Izolace od sociálních skupin sebou často nese stres, deprese, pocit neužitečnosti a ztrátu sebedůvěry. Právě ztráta sebedůvěry může vést k tomu, že se jedinec nedokáže již dostat svépomoci zase zpátky na svůj předešlý sociální status. V poslední době se většina ekonomických zemí snaží s tímto problémem bojovat. A to zejména lidským přístupem, kdy se snaží myslet i ve studijním a pracovním životě na volný čas. Je tedy podporován seberozvoj či efektivnost využití volného času, ať už patřičnými benefity nebo pořádáním různých volnočasových akcí. Ovšem i tady se mohou naskytnout problémy, a to zejména věkové. Jelikož mladší jedinci v kolektivu jeví zájem o akčnější trávení času, tak starší členové dají přednost klidnějším a oddechovým činnostem. Ale i přes věkové rozdíly je těžké v dnešní technické době propojovat lidi k osobním setkáním a snažit se o soudružnost. Bez ohledu na věk čas u televize či internetu jako jeden z nejčastějších způsobů trávení volného času. Proto se také většina volnočasových aktivit přesouvá do elektronické podoby a jedinec svůj oddechový čas tráví sám, zavřený ve svém pokoji. (Kraus & Poláčková, 2001)

2.2 Výchova k hodnotám

Pojmem hodnota chápeme ocenění něčeho duchovního či materiálního. Je to vlastně to, co nám dává smysl a dělí to pohled na správné a špatné hodnoty (např. lidské skutky). Mezi jedno z dělení hodnot patří dělení na hodnoty civilizační, přírodní a duchovní. Přírodní můžeme popsat tak, že každý člověk chce cítit lásku, patřit do společnosti a být uznáván. Civilizační popisují vývoj písma, vědy, techniky a dalších odvětví. Mezi duchovní hodnoty můžeme zařadit třeba pohled na náboženství či sebeovládání v rámci sebereflexe, morálky a mravnosti. Hodnotový systém se nám vytváří během celého života a může se i několikrát změnit. Nejdůležitější je, mít z našich hodnot dobrý pocit. V naší zemi vedou hodnoty jako rovnost, dobro, svoboda myšlení a činu, solidarita ke slabším a znevýhodněným. Často je výchova k těmto hodnotám vedena tak, že si žáci ani nevšimnou, že se něco takového učí. Ovšem dnes je čím dál modernější učit se těmto hodnotám vědomě a proto se zařazují do programu okrajově nebo se dělá program pouze zaměřený na tyto hodnoty. Přímou ukotvenou je výchova k hodnotám v Rámcovém vzdělávacím programu. V rámci průřezových témat se s hodnotami setkáme v předmětech jako jsou sociální výchova (hodnota názoru, hodnota pomoci ...), výchova demokratického občana (hodnoty jako solidarita, svoboda slova ...), globální výchova (vztah k evropským hodnotám ...), multikulturní výchova (postavení se xenofobii, diskriminaci ...) a enviromentální výchova (hodnota přírody okolo nás ...). (Vacek, 2008)

Férová hra, pomáhání druhým, služba společnosti, čest, odvaha, zodpovědnost, aktivní občanství, úcta k demokracii – všechny tyto hodnoty se řadí mezi skautské hodnoty již více než sto let a členové skautingu jsou na ně patřičně hrdí a propagují je, co to jde. Vždyť pevným bodem pro dodržování hodnot je skautský slib a skautský zákon, podle kterých se skauti řídí i mimo společná setkávání. Tyto hodnoty mají připravit skautské členy na život v aktuální době, především je vést k uvědomění, že v hodnotě mají vyšší cenu jiné věci než ty materiální. Znění skautského zákona a slibu je následující:

Skautský slib

„Slibuji na svou čest, jak dovedu nejlépe:
sloužit nejvyšší Pravdě a Lásce věrně v každé době,
plnit povinnosti vlastní a zachovávat zákony skautské,
duší i tělem být připraven(a) pomáhat vlasti i bližním.“

Skautský zákon

1. Skaut je pravdomluvný.
2. Skaut je věrný a oddaný.
3. Skaut je prospěšný a pomáhá jiným.
4. Skaut je přítelem všech lidí dobré vůle a bratrem každého skauta.
5. Skaut je zdvořilý.
6. Skaut je ochráncem přírody a cenných výtvorů lidských.
7. Skaut je poslušný rodičů, představených a vůdců.
8. Skaut je veselý myslí.
9. Skaut je hospodárný.
10. Skaut je čistý v myšlení, slovech i skutcích.

Dodržováním těchto zásad i mimo skautské hnutí, tedy v běžném životě, mají dopomoci k výchově mládeže v rámci skautských hodnot a postupem času by si členové měli sami uvědomovat pozitivismus těchto hodnot. Je nutné doplnit, že oboje – tedy slib i zákon, plní skauti dobrovolně a na plnění těchto podmínek je založeno i členství v Junáku, které není jinak vůbec ničím podmíněné. Tím, že členové skautským slibem slibují dovětek – jak dovedu nejlépe, přijímají fakt a závazek sebezvoje. Prvním krokem v sebezvoji je už samotné splnění slibu, ten by měli skauti umět nazpaměť a plnohodnotně mu rozumět. Proto je slib upraven pro malé světlušky a vlčata (jedná se o ty nejmladší skautské členy) tak, aby mu porozuměli a dokázali si nad slibovanými zásadami představit reálné věci. Proto tito nejmladší členové slibují svoji snahu, jelikož jim na jejich cestě musí pomáhat vedoucí, který se snaží být na jejich cestě průvodcem a dbát na dodržování těchto hodnot a zásad. (Junák – český skaut, 2023)

3 SOCIÁLNÍ VÝCHOVA

Základem výchovy je socializace, tedy přisvojení si chování, jazyka a dalších specifických vlastností dané skupiny. Socializujeme se do různých rolí celý život, což je nám usnadněno vrozenou sociabilitou, tedy schopností se sociálně začlenit. Mezi takové skupiny, kterými většina z nás projde, patří rodina, škola a práce. V těchto skupinách plníme určitou roli a musíme se v některých věcech skupině přizpůsobit, tedy se tzv. sociálně adaptovat. Pokud se jedinec začne projevovat nepřizpůsobivě, můžeme hovořit o deviantní socializaci a v takovém případě je vhodné se pokusit o nápravu a pokusit se vrátit takovou osobu zpátky do fungování normálního sociálního procesu, tedy pokusit se jej resocializovat. (Kraus, 2014)

3.1 Sociální pedagogika

Sociální pedagogika se na našem území, tedy v České republice začíná rozšiřovat až po roce 1989. Současnou sociální pedagogiku můžeme vysvětlit ve dvou úrovních. A to na úrovni sociální a pedagogické. Sociální úroveň je vázána na společnost a řídí se sociálním rámcem a společenskými podmínkami. Pedagogická úroveň se snaží pomocí pedagogických prostředků nároky sociální úrovně prosazovat a realizovat. Předmět sociální pedagogiky si stejně jako teorii vykládá každý autor jiným způsobem. Všeobecně lze ale konstatovat, že se sociální pedagogika zaměřuje na každodenní život jedince a jeho zvládání životních situací. Zároveň se jedince snaží chránit před riziky a snaží se zahajovat změny v sociálním prostředí, které budou v souladu s potřebami a zájmy daného jedince.

Sociální pedagogiku můžeme dělit dle zaměření až do 5 skupin. Jedná se o zaměření:

1. k objektu výchovy - působení na skupiny (profesní, zájmové)
2. k formám a podmínkám výchovy – zaměřena na mimoškolní instituce (patří sem i rodina) a role v tomto prostředí
3. k cílům výchovy – zaměřena na společenské potřeby – spolupráci, jednání ve prospěch druhých, demokratizace výchovy
4. k metodám výchovy – zaměřena na výchovné postupy, které jsou takzvaně nepřímou výchovné

5. ve smyslu sociální pomoci – sociální si zde vysvětlujeme jako vzájemnou podporu a pomoc osobám, které jsou ve znevýhodněné situaci, například z ekonomických, zdravotních či jiných důvodů

Další dělení sociální pedagogiky máme dle její funkce, a to na preventivní a terapeutickou. Preventivní funkce je zaměřena na analýzu prostředí působící na jedince (rodina, organizace,...). Na základě této analýzy se snaží sociální pedagogika navrhnout možnosti nápravy. Její zaměření je tedy orientováno na primární prevenci (udržování zdravé populace) a sekundární prevenci (vyhledávání sociálně patologických ohnisek). V sekundární prevenci se uplatňují například protidrogová centra či linky důvěry. Terapeutická funkce je zaměřena na výchovu v rámci potřeb jedince a uspokojování těchto potřeb se zájmem doladit nedostatky způsobené negativním vlivem prostředí. Pokud se podíváme na propojení sociální pedagogiky s jinými disciplínami, má nejbližší k sociologii a rozvíjí pedagogickou teorii, především pedagogiku volného času. (Kraus, 2014)

Pro skauting je sociální pedagogika přínosná zejména tím, že ji může využít v rámci rozvoje sociálních kompetencí. Skauting nám do členění zapadá nejlépe do členění dle zaměření. Skautský záměr zde najdeme ve všech pěti bodech, tedy v objektu výchovy, formách a podmínkách výchovy, cílech výchovy, metodách výchovy a ve smyslu sociální pomoci.

3.2 Sociální práce

Jedná se o obor, který se zaměřuje na řešení problémů lidstva. Sociální práce je především zaměřená na pomoc lidem a porozumění potřebám ostatních lidí. Dnes je sociální práce zastřešená etickým kodexem, metodikou práce s klientem a také je navázána na státní správu z organizačního a finančního hlediska. Sociální pracovník se snaží podporovat člověka, který se dostal do nějaké nouze a to v rámci jeho sociálního fungování (pomoc při získání nových nebo obnovení již nabytých zkušeností, které umožní osobě fungovat v rámci jeho prostředí). Důležité je ho vést k samostatnosti, a to takovým způsobem, aby se na pomoci nestal závislý a dokázal si v budoucnu poradit v podobných situacích sám. Mezi osoby, kterým sociální pracovník pomáhá řešit jejich problémy jsou např. rodiny s dětmi, invalidní občané, delikventi ...(Matoušek, 2012)

3.3 Sociální kompetence

Hlavní sociální kompetencí je mít přehled nad danou sociální situací a to zároveň s dodržováním daných cílů. Pro správné podání sociální pomoci je potřeba mít osvojené sociální techniky na základě sociální percepce a mít blízko k sociální inteligenci. Sociální technika je veškerá komunikace, kterou využíváme při komunikaci s ostatními. Jedná se o řeč těla, mluvené slovo (rozkaz, oznámení), mimiku, pohyb očí (přímý pohled, úhyb) a chování (agresivní, dominantní).

Většinou se snažíme sami sebe uvést v lepším světle, a proto má většina z nás některé komunikační techniky naučené a využívá je záměrně k manipulaci s druhými osobami ve svůj prospěch. Ovšem některé komunikace těla se nedají naučit a dokáží o nás spoustu věcí prozradit. Pro nás v tomto směru je tahle technika důležitá pro práci s klienty, kdy je ve většině sociálních profesí důležité vyznat se v klientově řeči těla. V rámci mezilidských vztahů je pak důležitá sebe prezentace, díky které na ostatní působíme nějakým dojmem. Mezi techniky je řazena také sociální percepce, kdy si osoby určitým způsobem zaškatulkováváme na základě jejich vzhledu, projevu, vlastností. Další sociální technikou může být brainstorming, nebo-li vyřčení jakékoliv myšlenky, která nás zrovna napadne. V poslední době je nepopulárnější technika asertivity, kdy se bere ohled i na protistranu, ale zároveň se za jasně daných podmínek snažíme prosadit náš názor v rámci slušnosti. Všechny tyto techniky používáme v rámci sociální percepce, tedy na základě toho, jak vnímáme sami sebe a jakým způsobem na nás působí lidé okolo nás. Zejména jde o sociální dění (to, co vidí oko – vzhled, chování) v souladu s vnímáním skutečnosti (můj názor na danou situaci). Pro spoustu sociálních profesí je vyžadovaná i určitá sociální inteligence, tedy schopnost řešit sociální problémy, takže problémy, které vznikají v komunikaci mezi lidmi. Zde jsou důležité vlastnosti jako empatie (vcítit se do duchovního rozpoložení druhého člověka). V rámci sociální inteligence máme dvě složky. První je rozpoznání osoby a jeho chování a zvolit správnou techniku, což je obsah druhé složky. Na základě těchto technik, jsme schopni dosáhnout sociálních kompetencí, které nám budou usnadňovat pomoc druhým lidem. Budeme je moci lépe pochopit, vcítit se do jejich situace a pomoci jim v hledání vhodného řešení. Postup pro správné využití dovedností v praxi: za prvé: vytvořit si s osobou vztah (věnujeme klientovi pozornost, jednáme s ním jako s rovnocenným partnerem...), za druhé udržet klienta v akci (motivovat jej, schopnost zklidnit klienta – například posazením, ...) a následně naučit klienta danou situaci řešit, tedy klient již nebude potřebovat naši pomoc, ale zvládne si v podobných situacích vypomoci vlastními silami. Pro práci v sociálních službách

jsou sociální kompetence klíčové a nemůže práci vykonávat každý. Přece jen, ne každý je schopen v napjatých situacích kontrolovat své emoce a nepodlehnout jim. Ale stále se jedná o kompetence, které se dají naučit či doučit pomocí specificky orientovaných výcviků a následnou praxí. (Nakonečný, 2018)

Kompetence neboli dovednost je důležitou součástí pro jakéhokoliv jedince, který se chce věnovat určité oblasti. Kompetence pro sociální činnost je zejména sebehodnocení. Jedinec, který se chce uplatnit v sociální oblasti se musí umět sám zhodnotit, nalézt své slabé stránky, které chce posílit a zapracovat na svém osobním rozvoji bez iniciativy nadřazené osoby. Dále je důležitý rozvoj měkkých dovedností jako jsou například: komunikace, organizace práce, týmovost, samostatnost či stresová odolnost. V sociálním odvětví je pro práci důležitější mít sociální kompetence než mít určité znalosti, jelikož znalosti se člověk doučí, ale fungovat v pozici pomáhajícího je náročné zejména psychicky a proto je důležité být na takové situace připraven. Člověk musí mít aspoň nějaké měkké kompetence již osvojeny, aby se dokázal do sociálních situací dobře adaptovat. Proto jsou sociální kompetence jedny z nejtěžších kompetencí, jelikož je nutné na sobě celoživotně pracovat a rozvíjet se. (Elich, 2019)

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 VÝZKUM

Tento výzkum je prováděn na základě hlavní cílové otázky, která se soustředí na zjištění provázanosti skautingu a sociální práce. Cílem je zjistit zda je členství ve skautingu nástrojem k rozvoji sociálních kompetencí. K této provázanosti slouží zejména rozbor a porovnání oborových kompetencí. Podle údajů ze statistiky, kterou uvedl přímo Junák – český skaut, lze odvodit, že zájem o členství v Junáku je čím dál více aktuálnější. Dle provedeného výzkumu, týkající se počtu zaregistrovaných členů se od roku 2016 do roku 2023 zvýšil o téměř dvacet tisíc. I přes tento velký zájem se nedostává dostatečných výzkumů v rámci tohoto tématu a není ani dostatek novodobé literatury. Výchovné procesy se tak opírají o velmi osvědčené základní metody, které není potřeba inovovat, nebo pouze minimálně, a to v rámci interních pravidlech pro každé středisko zvlášť. Samozřejmě, pro zvýšení zájmu je provedena modernizace a inovace programu tak, aby zaujal i mládež moderní doby, ovšem stále není opomíjen kontakt s přírodou. (Junák – český skaut, 2023)

4.1 Výzkumný cíl

Výzkumným cílem je zjistit, zda je členství ve skautingu nástrojem k rozvoji sociálních kompetencí. V případě, že se prokáže, že si respondenti uvědomují rozvoj sociálních kompetencí na základě členství ve skautingu, tedy výzkumný cíl bude naplněn, tak je stanoven doplňující cíl, a to vyzkoumat, v rámci rozhovorů a doplňujících otázek, zda respondenti tyto získané sociální kompetence využívají ve svém profesním životě, případně jestli je získané kompetence nasměrovaly k profesní dráze v sociální oblasti.

4.2 Výzkumné otázky

Pro zjištění výzkumného cíle je zvolena kvalitativní metoda, a to formou polostrukturovaného rozhovoru. Ke zjištění cíle nám pomohou tyto výzkumné otázky:

1. Do jaké míry si participanti uvědomují, že v rámci výchovné metody ve skautingu se zdokonalovaly v sociálních kompetencích?
2. Jakým způsobem se participanti zdokonalovali v sociálních kompetencích?
3. Jak nyní využívají participanti získané sociální kompetence v profesním/osobním životě?

4.3 Metody použité ve výzkumu

Ke zjištění, zda je skauting nástroj pro rozvoj sociálních kompetencí, je zvolena metoda kvalitativní, díky které se budeme moci ve zjišťování ponořit více do hloubky formou hloubkového rozhovoru, a případnými doplňujícími otázkami se doptat na jejich dovysvětlení či podrobnější informace. Tato metoda nám zajistí více informací napříč výzkumným cílem než třeba kvantitativní metoda formou dotazníkového šetření, kde by respondenti vybírali pouze z určitých možností. Tato forma hloubkového rozhovoru nám také pomůže zodpovědět další výzkumné otázky, a to, jak se zdokonalovali v sociálních kompetencích a jak sociální kompetence ve svém profesním/osobním životě využívají.

4.3.1 Kvalitativní výzkum

Výzkumným nástrojem pro sběr dat je rozhovor. Rozhovor v tomto případě výzkumu máme hloubkový a polostrukturovaný. Cílem je získat co nejpodrobnější data k danému tématu. Díky kvalitativnímu rozhovoru se můžeme podrobněji doptávat, aby nám byli odpovědi účastníka co nejjasnější. Data získaná z tohoto typu dotazování musíme následně analyzovat. Data analyzujeme a hledáme mezi nimi vazby, které následně řadíme do kategorií se společnou myšlenkou. Na samém začátku výzkumu si neformulujeme hypotézy a výzkumný projekt není závislý na teorii, kterou již někdo sepsal. V tomto výzkumu jde o zjištění co nejvíce informací. Po tom, co máme z výzkumu dostatečné množství dat, začínáme hledat mezi daty určitou podobnost. Na základě podobnosti sepíšeme předběžný závěr a vyhledáváme opodstatnění v sesbíraných datech. Na základě celého procesu formulujeme novou hypotézu nebo teorii. Takto získaný výsledek ovšem neplatí obecně. Tento výsledek je platný pouze pro danou výzkumnou skupinu, díky které jsme k tomuto cíli dospěli. Což je považováno v tomto typu výzkumu za nevýhodu, stejně jako jeho neobjektivnost. Pochybnosti při kvalitativním výzkumu se ukazují v rámci důvěryhodnosti, přenositelnosti a spolehlivosti. Všechny tyto pochybnosti se dají ověřit pomocí sledování a různých metod pro kontrolu. Důležitým krokem, který se v rámci dotazování nesmí zapomenout je seznámení a následný souhlas účastníků s tím, že rozhovor bude nahráván. Máme tři typy cílů: intelektuální (přispěje výzkum odborným vědám), praktický (bude možné výsledky výzkumu nějak využít) a personální (co přinese výzkum autorovi).

Než začneme samotné šetření je potřeba si jasně pojmenovat výzkumný problém a definovat výzkumné otázky, abychom v našem výzkumu neodbočily k jinému výzkumnému cíli. Po nasbírání všech dat se pustíme do kódování (analýzy) – to znamená, že hledáme důležité kódy a k nim si zapisujeme své postřehy. V praxi to vypadá tak, že se snažíme dát danému problému kód, tedy zobecníme danou věc takovým způsobem, aby se dal podobný kód nalézt a odůvodnit v kódování u dalších rozhovorů. V dalším kroku konstruujeme teorii, tedy najdeme vztahy mezi kódy. Jako další možnosti výzkumu můžeme využít tyto výzkumné strategie: případová studie (detailní popis jednoho nebo více případů), etnografie (výzkum v terénu), biografický design (zachycení pohledu účastníka do příběhu skrze vzpomínky). Na závěr si zmíníme metody, které můžeme pro sběr dat využít. Mezi tyto metody patří např. zúčastněné pozorování (sledování aktivit v předem zvoleném terénu), hloubkový rozhovor, ohniskové skupiny a skupinový rozhovor (debata skupiny na určité téma), videozáznam (pozorování chování v daném terénu). (Švaříček & Šedřová, 2007)

4.3.2 Metoda sněhové koule

Pro náš výzkum potřebujeme získat účastníky, proto byla zvolena metoda sněhové koule. Jedná se o získávání dalších kontaktů na základě doporučení od účastníka se kterým jsme již rozhovor provedli. Účastník se nám pokusí dát kontakt na někoho, kdo odpovídá našim potřebám pro výzkum a je ochoten nám poskytnout rozhovor na dané téma. Tento doporučený kontakt nám poté poskytne zase další kontakt na někoho dalšího, a tak pořád dokola, dokud nenasbíráme potřebný počet účastníků pro náš výzkum. (Švaříček & Šedřová, 2007)

4.4 Výzkumný soubor

Pro náš výzkum se výzkumným souborem stali lidé, kteří jsou aktivními členy skautské organizace. Aby se dalo zjistit, zda jim skautská organizace rozvinula sociální kompetence, a aby byli členové schopni danou věc pochopit a odpovídat na výzkumné otázky, tedy zároveň mohly případně zhodnotit, zda nabyté kompetence mají vliv na jejich osobní či profesní život, byli vybráni účastníci starší dvaceti let a mladší třiceti let. Účastníků, kteří byli nakonec ochotni poskytnout rozhovor, který je anonymizován je nakonec šest.

Aby byl výzkum objektivní a byla snaha dodržet alespoň trochu genderovou vyrovnanost, jsou účastníci výzkumu čtyři ženy a dva muži. Rozhovory s participanty byly nahrány a následně doslovně přepsány, aby mohlo proběhnout kódování. O nahrávání rozhovorů byly participanti náležitě informováni a projevíly s nahráváním svůj souhlas. Participanti se všichni navzájem neznají, znají se vždy pouze dva mezi sebou a to doporučený participant a participant, který již zodpověděl naše otázky určené pro tento výzkum. Osoby navštěvují jiné skautské oddíly a každý z nich pochází z jiného města či vesnice, takže se navzájem neovlivňují geograficky. K výběru prvního respondenta jsem uplatnila e-mailovou komunikaci a obeslala střediska se žádostí o rozhovor, z čehož se jedno anonymizované středisko ozvalo se zájmem a doporučilo mi prvního participanta. Nábor dalších participantů probíhal formou takzvaného nabalování neboli metodou sněhové koule, kdy mi každý účastník se kterým byl proveden rozhovor doporučil dalšího vhodného kandidáta. Nábor dalších kandidátů na rozhovor byl ukončen poté, co se většina odpovědí začala shodovat, tedy nebyla zde potřeba nabírat další vzorek s pravděpodobně stejným výsledkem.

Tabulka 1 – Přehled participantů

Pořadí	Pohlaví	Věk	Povolání	Počet let v organizaci	Status v organizaci
1.	Žena	28	Manažerka	10	Vedoucí
2.	Žena	20	Pečovatelka	14	Člen
3.	Žena	21	Humanitární pracovník	15	Člen
4.	Muž	21	Student	9	Člen
5.	Žena	24	Vychovatelka	4	Vedoucí
6.	Muž	24	Ekonom	18	Vedoucí

Zdroj: Vlastní zpracování

4.5 Výzkumný nástroj

Výzkumným nástrojem pro zjištění výzkumného cíle, jsme zvolili rozhovor. Nejvíce nám vyhovuje pro tento daný výzkum polostrukturovaný rozhovor, který je ovšem náročnější na přípravu, ale zase jsme schopni ihned reagovat na odpovědi participantů, případně se doptat, pokud dojde k nejasnostem v dané odpovědi participanta. V rozhovoru se pokusíme zjistit, jestli si členové skautského hnutí uvědomují, že se v rámci hnutí naučili sociálními kompetencím či zjistíme, že se žádné takové kompetence nenaučili. Návazně na to, nás bude zajímat jakým způsobem, pokud se tedy daným kompetencím naučili, se v nich v rámci hnutí zdokonalovali. A na závěr nás bude zajímat, zda tyto kompetence využívají v profesním či osobním životě, a v jakých případech. Pomocí výzkumného nástroje tak budeme moci následně provést kódování a zjistit závěrečný cíl či cíle našeho výzkumu.

4.6 Etické dimenze výzkumu

U každého výzkumu bychom měly brát v potaz etické otázky a souvislosti. U kvalitativního výzkumu je důležité se nad etickou hodnotou zamýšlet především u zveřejňování výsledků, jelikož se jedná o výsledky, které nějakým způsobem prezentují participanta s určitou skupinou. V rámci výzkumu budou použity následující etické dimenze:

Důvěrnost – nesmí být z uvedených informací poznat, o jakého participanta se jedná. Musí být tedy zaručena forma anonymity.

Poučený souhlas – každý participant musí být řádně poučen k jakému výzkumu daný souhlas uděluje. V případě pořizování nahrávky pro účely kódování musí být o dané události participant informován a svolit souhlas.

Zpřístupnění práce účastníkům výzkumu – participant, kteří se rozhovoru pro daný výzkum zúčastnili by měli mít plnohodnotný přístup k výsledkům. (Švaříček & Šedřová, 2007)

4.7 Způsob zpracování dat

Rozhovory, které jsme uskutečnili s vybranými participanty jsme doslovně přepsali, abychom následně mohli použít kódování. Kódování se používá v metodě zakotvené teorie, díky které můžeme nalézt určitou podobnost a na jejím základě vytvořit teorii, která nám potvrdí nebo vyvrátí výzkumný cíl. Kódování v této teorii použijeme ve třech úrovních, které mají následné pořadí použitelnosti:

1. **Otevřené kódování** - text z rozhovoru si rozdělíme na jednotlivé části, které následně pojmenujeme novým slovem či nějakým označením, která nám danou část zřetelně popisuje. Jako kód se nejčastěji používá slovo nebo krátká fráze. Pro správné pojmenování kódu můžeme použít například jednu z návodných otázek jako jsou: Co? Proč? Jak moc? Kvůli čemu? Kódy hledáme tím způsobem, aby nám odpovídali na naše výzkumné otázky. Kódy jsou pak následně přidělovány do skupin se stejným obsahem.
2. **Axiální kódování** - navazuje na otevřené kódování. Jeho podstatou je vytvoření spojení mezi kategoriemi a subkategoriemi na základě vzájemně působících vztahů.
3. **Selektivní kódování** – jedná se o závěrečný krok kódování. Zde hledáme hlavní kategorii k našemu výzkumnému cíli, pod kterou budou spadat všechny ostatní kategorie. Toto kódování popisuje zkoumaný cíl. (Švaříček & Šedřová, 2007)

5 VÝSLEDKY VÝZKUMU

Tato kapitola bude využita pro představení výsledků výzkumu. Pro interpretaci a analýzu dat je využita zakotvená teorie. Na základě zakotvené teorie následně proběhlo kódování a to: otevřené, axiální a selektivní.

5.1 Otevřené kódování

Prvním krokem ke stanovení výzkumného cíle bylo otevřené kódování. Rozhovory s participanty byly doslovně přepsané, a proto se mohlo zahájit prvotní kódování a následné vytvoření jednotlivých kategorií. Z otevřeného kódování vzešly nakonec tyto kategorie:

- Forma vzdělávání
- Profesní kompetence
- Sociální kompetence

Tyto kategorie budu v následujících podkapitolách podrobněji rozebírat a přidám jednu doslovně přepsanou část z proběhlého rozhovoru s participantem, která bude sloužit pro lepší orientaci v kódování.

5.1.1 Forma vzdělávání

Jako první si rozebereme kategorii – forma vzdělávání. Tato kategorie nám vzešla z otevřeného kódování a obsahuje popis aktivit, které se uskutečnily v rámci skautské schůzky. Jelikož je každý participant z jiného oddílu, obsah schůzek se mírně liší, ale základ mají velice podobný. Tuto kategorii tvoří dva kódy, a to: seberozvoj a zážitek. Seberozvoj můžeme chápat jako touhu po tom, se sám zdokonalovat v rámci skautských dovedností. Jako nástroje k tomu slouží zejména dosáhnoutí nějakých cílů, ve skautingu to mohou být například: hierarchie (snaha stát se čekatelem, vedoucím, hospodářem,...), odborné zkoušky (splnění určitých kritérií a získání nášivky, kterou si mohou následně přišít na svůj kroj jako důkaz, že danou oblast zvládli. Např. tři orlí pera – pro splnění je potřeba splnit tři náročné celodenní zkoušky. Zkoušky se týkají mlčení, hladu a samoty. Mlčení – cílem je vydržet 24 hodin nemluvit. Hlad – zde se jedná o pokus vydržet 24 hodin o hladu a pít se může pouze

voda či hořký čaj. Samota - skaut se musí zdržovat mimo táborové území, nesmí být nikým z tábora spatřen. Na svou osamocenou cestu má omezené množství potravin a vody. Navíc musí plnit určité úkoly - většinou se jedná o pozorování a zapisování co se děje během jeho nepřítomnosti v táboře.) (SkautWiki, 2024) Cesta k těmto cílům se záměrem na seberozvoj vede většinou přes zážitek. Zážitkem je již samotné plnění odbornosti, ale i forma vzdělávání, kterou jsou skautské schůzky prolínány. Většina skautského vzdělávání stojí na formě – škola hrou, proto si většina ani neuvědomuje, že se jedná o výchovnou metodu, jelikož je program baví a vtáhne natolik do hry, že by se přece nemohlo jednat o učení, které znají třeba ze školních lavic. Následující úryvek z rozhovoru s participantkou představuje, jak může taková schůzka vypadat: *„Přišla jsem na schůzku, daly jsme si pokřik, no a potom jsme šly něco dělat. Třeba jsme měly nějakou roční hru, která se hrála celý rok, jakoby putovní nebo jak to nazvat, prostě příběh, a každou schůzku jsme si přečetly nějaký úryvek s úkolama a ty jsme plnily. Potom jsme dostaly odměnu – něco co se sbíralo a dál to mělo nějaký význam – třeba předměty, který jsme pak potřebovaly v té hře zase jindy. To nás bavilo, byla to hra. Po hře jsme se věnovaly něčemu skautskému, buď jsme se něco učily nebo jsme opakovaly něco - třeba morseovku nebo zdravotně. Jo, ještě třeba historii skautu. Ke konci schůzky jsme většinou něco vyráběly, pamatuju si třeba přání ke dni matek nebo jsme si třeba přišivaly na kroj odborky. Nakonec jsme si daly zase pokřik a šly dom.“* Zde participantka popisuje kategorii zážitku, přesněji bychom to mohli zařadit do naší podkategorie škola hrou. Bylo zde nadšení a zároveň poznamenáno, že musely splnit úkol, aby ve hře mohly postoupit, což znamená, že musely něco splnit, nejspíše se seberozvíjet, jelikož určitě nezvládly všechny úkoly na první pokus.

Velmi častou odpověď - sebevzdělávání v rámci skautingu, jsme si doptáním objasnili v rámci našeho výzkumu. Sebevzdělávání můžeme specifikovat jako dovednosti, v kterých se účastníci výzkumu zlepšili, během toho, co byli členy skautingu. Přesněji se účastníků ptáme, kdy měli možnost se v daných dovednostech zlepšit. Mezi nejčastější formy dotazování uváděli vzdělávací kurzy a odborné zkoušky. Mezi vzdělávací kurzy můžeme zařadit různé kurzy, které rozvíjí schopnosti skautů pro jejich další uplatnění v oddílu. Většinou se jedná o kurzy čekatelské, vůdcovské nebo zdravotnické. V rámci kurzů se musí skaut zdokonalit natolik, aby prokázal své nově získané dovednosti u závěrečných zkoušek. Zatímco odborné zkoušky jsou v rámci oddílu, kdy se člen snaží dosáhnout různých cílů v jím zvolené odbornosti. Mezi takové odbornosti může patřit například odborná nášivka tří orlích per, kterou jsme v teoretické části již zmiňovali.

Pro lepší pochopení se podíváme na odpověď jednoho z účastníků výzkumu. „*Hmmmm....jo už vím, chtěla jsem mít jako Alča nášivku sovy – to je za známky ve škole. A na konci roku jsem sovu dostala.*“ Zde anonymní účastnice rozhovoru uvádí, že toužila po nášivce, která byla za určitou dovednost. Dle slov účastnice se dá předpokládat, že se zlepšila ve školním prospěchu, jelikož nášivku získala. Zde se tedy jedná o příklad odborné zkoušky.

5.1.2 Profesní kompetence

Další kategorie, vzniklá díky otevřenému kódování je kategorie s názvem – profesní kompetence. V této kategorii jsme zjistili, jak účastníci našeho výzkumu využívají získané kompetence ve své profesi. Mezi profesní kompetence můžeme řadit například týmovost, samostatnost, stresovou odolnost, organizaci práce, komunikaci. Z daných odpovědí máme získané dva kódy: student a manažerské dovednosti. Jeden z participantů je studentem, takže nemá žádnou profesní zkušenost, a proto nemohl tuto otázku patřičně zodpovědět. Ostatní participant sdělovali dovednosti například jako organizace, vedení lidí. Tyto kompetence na mě působí již jako manažerské dovednosti. Tyto dovednosti má participantka, jejíž odpověď vidíme zde: „*Pro mě byl skaut dobrý základ. Protože jsem byla vedoucí, tak jsem se musela naučit dovednosti pro tuto činnost. Ze začátku to bylo pro mě dost těžký, ale naučila jsem se to a hodně mi i u pohovorů pomáhalo zmínit svoji skautskou praxi. Nyní v práci využívám vedení lidí a nějaké plánování – třeba směn.*“ Zmíněné kompetence na mě působí jako manažerské nebo vedoucí dovednosti. Jelikož dle odpovědi od participantky, je zřejmé, že ji nejvíce obohatili kompetence jako vedení lidí a plánování – tedy nějaký způsob organizace, plyne z toho určitá podobnost ke skautským a sociálním kompetencím.

Jedna z tázaných otázek v této kategorii měla doplňující charakter k výzkumné otázce. Sloužila ke zjištění, zda rozvoj sociálních kompetencí získaných ze skautingu je krokem, který účastníky motivuje k určitému spektru profesní dráhy. Můžeme říci, že cílem otázky bylo hledání určité motivace participantů k vykonávané profesi. Nejčastěji se zde objevují profese ze sociální sféry. Jako kompetenci, kterou vykonávají dotazovaní skauti v rámci své profese, jsme nejčastěji zjistili: pomáhání druhým. Ovšem dva participant se našemu záměru vymykali, jeden participant z důvodu profese v ekonomické sféře a jedna participantka sdělila, že ke zvolení pracovního oboru neměla motivaci, ale práci vzala z důvodu, že nenašla jiné pracovní uplatnění. K otázce zaměřené na motivaci k profesi jsem zvolila následující úryvek z rozhovoru: „*Jojo, musím se přiznat, že skautem to začlo. Práci s dětmi miluju. Se skautem jsem začala až ve dvaceti a hned se stala vedoucí. Pak jsem*

ukončila výšku a úplně změnila obor. Ted' pracuji s dětmi a jsem fakt spokojená.“ Participantka tímto úryvkem z rozhovoru odkazuje na to, že kvůli skautingu změnila i studovaný obor, jelikož díky tomu, že se stala součástí našla i svou profesní cestu. To nás přímo i odkazuje na kód sociální sféra, kdy participantka se k této sféře dobrovolně a na základě své zkušenosti vydala.

Ze zjištěných odpovědí jsme získali data, týkající se participantů, které nám poodkrývají jejich pracovní zařazení. Zjištěné profese jsou: manažerka, pečovatelka, humanitární pracovník, vychovatelka, ekonom a student. Jak již bylo výše zmíněno, z našeho výzkumu vybočují dva participanti. A to student a ekonom. Student, který nemá žádné profesní zkušenosti, takže u něj není možné vyhodnotit, zda motivace proběhla či proběhne, jelikož v rámci studijního oboru se zabývá cizím jazykem, tudíž ani studium nemá se skautingem a skautskými kompetencemi nic společného. U participanta, který pracuje jako ekonom nemůžeme jeho povolání zařadit do našeho výzkumu z důvodu, že se jedná spíše o obchodní oblast než o sociální. Participantka, která je manažerka je pro náš výzkum na hraně, jelikož spadá profesí spíše do obchodní sféry, ale v rozhovoru zmiňuje, že využívá skautské kompetence. Zbylé profese, tedy vychovatelka, humanitární pracovník a pečovatelka již řadíme mezi pracovní oblast – sociální. Závěrem můžeme sdělit, že více než polovina participantů využívá skautské kompetence v profesním životě.

5.1.3 Sociální kompetence

Tato kategorie vznikla z otázky na propojení získaných dovedností s osobním životem. Kategorie byla pojmenována jako sociální kompetence, jelikož z dotazovaných jsme získali odpovědi, které jsme okódovali jako: pomoc druhým a seberozvoj. Všichni účastníci měli v dané otázce jasno, že dovednosti získané ve skautingu, využívají i v osobním životě. Až na jednu dotazovanou, která si nemohla vzpomenout na nic konkrétního a dle svých slov si nebyla jistá, zda skautské dovednosti v osobním životě využívá. Jiný dotazovaný participant na otázku odpověděl následovně, z čehož vyplývá, že mu není cizí ani jeden kód (pomoc druhým a seberozvoj): *„Hele, ty dovednosti využívám docela jako hodně. Působím ve volnu jako dobrovolník v ***** organizaci, která se zaměřuje na pomoc lidem v nouzi. Tahle profese mě zajímala, tak jsem si udělal kurz. Předtím jsem to chtěl jako fulltime job, ale po zkušenostech, díky za dobrovolnictví. Každý den bych to nedal. Ale zase mě to furt baví – to zase jo.“*

Tento participant je dobrovolník a pomáhá druhým, což můžeme připojit k našemu kódu pomoc druhým a zároveň si šel za svým snem, stát se dobrovolníkem a udělal si proto i kurz. Díky tomu, že si udělal kurz, tak zde vidíme přímo kód seberozvoje. V uvedených kódech můžeme vidět danou podobnost v sociálních i skautských kompetencích.

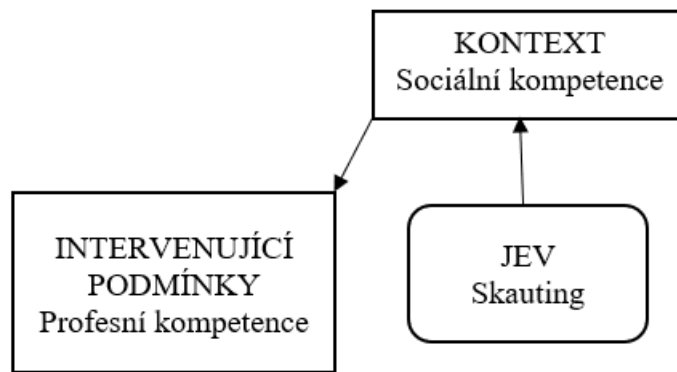
Pro zjišťování kompetencí byla důležitou podotázkou otázka zaměřující se na získané dovednosti. V této otázce participant hodnotili, zda se v rámci skautského hnutí naučili něco nového, přesněji zda v rámci dovedností získali nějakou novou dovednost. Nejčastěji zmiňovali rozvoj skautských dovedností a sociální kompetence. Již víme, že mezi tyto kompetence patří například pomáhání druhým, řešení problémů, komunikace. A mezi skautské kompetence můžeme objevit například pomáhání druhým, řešení problémů, práce s informacemi. Participant s nímž byl veden rozhovor pro zjištění cíle našeho výzkumu, rozvinul svou odpověď na otázku následovně: „ *Ve skautu jsem se naučil morseovku nebo vázat uzly. Vlastně jsem díky skautu asi jiný člověk. Rád cestuju, dokážu si poradit když neseženu ubytko. Jo, a hlavně si umím sbalit baťoh.*“ Zde můžeme najít souvislost mezi sociálními kompetencemi a skautskými dovednostmi. A to zejména v tom, že si participant dokáže poradit, pokud nesežene někde na svých cestách ubytování. Jako sociální kompetenci zde vidím to, že je samostatný, dokáže si zorganizovat další kroky a je v těchto situacích stresově odolný. A skautská kompetence, by zde mohla být v řešení krizové situace - musí pracovat s nějakými informacemi a dokáže tento problém vyřešit. Zde vidím určité propojení zejména v kompetenci - vyřešení situace.

5.2 Axiální kódování

Po otevřeném kódování následuje další krok a to, axiální kódování. V rámci axiálního kódování budeme pracovat s kategoriemi a subkategoriemi z otevřeného kódování. Budeme mezi těmito kategoriemi hledat vztahy. Tyto vztahy si můžeme znázornit pomocí paradigmatického modelu. Tento model nám umožňuje o datech přemýšlet systematicky, a jinak složitými způsoby mezi nimi tvořit vztah. Kategorie z předešlé kapitoly otevřeného kódování postupně přiřazujeme k jednotlivým částem v paradigmatickém modelu.

Musíme v kategoriích z otevřeného kódování najít takovou kategorii, která odpovídá základnímu jevu. Následně hledáme i vztahy mezi subkategoriemi, čímž můžeme hledat například něco, co nám vyvolává základní jev.

Axiální kódování nám slouží pouze k náhledu na třídění dat, jelikož v dalším kroku, tedy u selektivního kódování budeme zase kategorie znovu uspořádat a přeskupovat. (Švaříček & Šedřová, 2007)

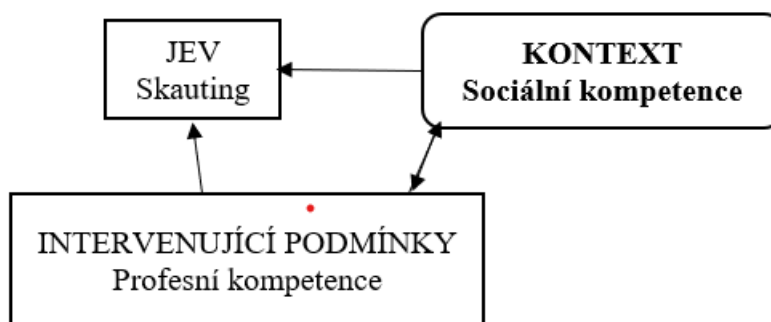
Obrázek 1 – Paradigmatický model

Zdroj: Vlastní zpracování

Popis paradigmatického modelu je následovný. Jevem paradigmatického modelu je skauting. Náš jev, přesněji skauting nám ukazuje naši hlavní myšlenku, kterou se naše práce zabývá. Kontextem tohoto jevu jsou sociální kompetence. Sociální kompetence nám podrobněji popisují, jakých sociálních kompetencí využívají účastníci výzkumu v osobním životě. Přičemž tyto sociální kompetence nabyli v rámci skautingu. Na kontext navazují intervenující podmínky s kategorií: profesní kompetence. V rámci profesních kompetencí se dotázaní zamýšlejí nad získanými dovednostmi, a jestli jim tyto dovednosti pomáhají v jejich profesním životě.

5.3 Selektivní kódování

Závěrečnou částí kódování je selektivní kódování. Jedná se o vybrání jedné kategorie, kolem které se bude točit celý příběh. Ostatní kategorie jsou na tuto hlavní kategorii napojeny. Kategorie musí odpovídat zkoumanému cíli a podrobně jej popisovat. Nejčastěji se jedná o kategorii, kterou máme v našem paradigmatickém modelu uvedenou jako jev. Selektivní kódování je vlastně popis opakujících se vztahů s určitou pravidelností. (Švaříček & Šed'ová, 2007) V rámci tohoto kódování budeme ostatní kategorie znovu posuzovat a přeskupovat. Námi vybraná jedna kategorie nám odpovídá na naše výzkumné otázky.

Obrázek 2- Model selektivního kódování

Zdroj: Vlastní zpracování

Hlavní kategorií jsou sociální kompetence. Tato kategorie byla vybrána především z důvodu, že se na ni vážou všechny ostatní kategorie, a to takovým způsobem, aby naplňovali výzkumný cíl. Další kategorie tuto hlavní kategorii doplňují a nebo rozšiřují její poznatky.

5.4 Doporučení pro praxi

Na základě námi provedeného výzkumu, můžeme doporučit inspiraci ze skautské výchovné metody a kompetencí skautingu. I díky průzkumu (které si dělalo hnutí Junák – český skaut) dokazujícího růst členů ve skautingu, lze odvodit, že má mládež o dané aktivity zájem a proto můžeme odvodit, že by si například v pedagogice našla skautská výchovná metoda uplatnění. Případně motivovala mládež k vyhledání skautského oddílu, kterého by byli součástí. V pedagogice by tyto metody našly uplatnění i z důvodu, že ve skautingu je

mládež motivována se sebevzdělávat. Pro sociální oblast vidím v těchto metodách především přínos v rámci zabránění deviantní socializaci mládeže. Těmito metodami by se mohly inspirovat volnočasové organizace, a na jejich základě by toto deviantní chování mládeže mohlo výrazně poklesnout.

ZÁVĚR

Naše práce byla zaměřena na zjištění propojenosti skautingu a sociální práce. Pro tento výzkum bylo cílem zjistit, zda je členství ve skautingu nástrojem k rozvoji sociálních kompetencí. Pro lepší pochopení kontextu dvou rovin – sociální a skautskou, jsme se věnovali jejich objasnění v teoretické části. V teoretické části jsme si přiblížili historii a to konkrétně vznik skautingu a dva hlavní zakladatele – A.B. Svojsíka a R. Baden-Powella. Z části skautingu zde byly představeny skautské kompetence mezi které patří například pomoc druhým, umět si poradit v krizových situacích, hledání informací nebo schopnost komunikace. Tímto jsme si přiblížili skautskou část a další kapitola byla věnována zážitkové pedagogice. Zde byla kapitola rozdělena na podkapitoly: výchova v rámci volnočasových aktivit a výchova k hodnotám. Závěrečná kapitola v teoretické části se zabývala sociální výchovou, sociální prací a sociálními kompetencemi. U sociálních kompetencí jsme zjistili určitou podobnost se skautskými kompetencemi. Jedná se například o tyto kompetence: komunikace a pomáhání druhým.

Druhá část práce, tedy teoretická část, je zaměřena na zjištění výzkumného cíle - zda je skauting nástrojem k rozvoji sociálních kompetencí. A následných vedlejších cílů - zda respondenti tyto získané sociální kompetence využívají ve svém profesním životě, případně jestli je získané kompetence nasměrovaly k profesní dráze v sociální oblasti. Pro zjištění výsledku byla použita kvalitativní forma výzkumu. V rámci kvalitativní formy jsme zvolili hloubkový rozhovor, přičemž jsme využili polostrukturované otázky. Polostrukturované otázky byly zvoleny z důvodu, že jsme se mohly participantů dotazovat na doplňující otázky nebo na další informace, pokud nám nebylo znění odpovědi dostačující. Pro výběr respondentů jsme využili metodu sněhové koule, která funguje na základě doporučení dalšího participanta, který by pro náš výzkum mohl být vhodný.

Samotný výzkum proběhl se šesti respondenty a z jejich odpovědí mi vzešla odpověď na výzkumnou cílovou otázku. Odpověď na výzkumnou otázku tedy je, že skauti jsou k sociálním kompetencím nezáměrně vychovávaní pomocí skautských kompetencí. Výše uvedené můžeme tvrdit z důvodu, že se tyto dva druhy kompetencí v mnoha bodech prolínají. Na tomto základě můžeme říci, že bylo zjištěno, že skauting je nástrojem k rozvoji sociálních kompetencí, což nám dokazují i provedené rozhovory. Tyto sociální a skautské kompetence si participanté zdokonalovali sebevzděláváním a na vzdělávacích kurzech. Získané kompetence poté více než polovina tázaných využila pro svoji profesní dráhu, taktéž i v osobním životě.

Závěrem lze tedy říci, že přestože nebyl vzorek respondentů velký, získali jsme potřebné informace. Určitě by bylo zajímavé se daným výzkumem zabírat více do hloubky nebo zvolit kvantitativní metodu, a získaný výsledek výzkumu porovnat s naší prací. Skauting tedy na základě výsledků výzkumu považujeme jako nástroj pro rozvoj sociálních kompetencí, čímž se pro sociální pedagogiku stává důležitou volnočasovou výchovnou aktivitou. Nejen díky tomu, že je skauting pro všechny, a to bez rozdílu, ale i díky tomu že pomocí výchovných metod a kompetencí zabraňuje deviantní socializaci mládeže. Zároveň můžeme dle výzkumných rozhovorů s participanty odvodit, že osoby navštěvující skauting jsou do budoucna výborní sociální pracovníci, což je pro sociální oblast velmi přínosné zjištění.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Hanuš, R., & Chytilová, L. (2009). *Zážitkově pedagogické učení*. Grada.

Kraus, B. (2014). *Základy sociální pedagogiky*. Portál.

Kraus, B., & Poláčková, V. (2001). *Člověk - prostředí - výchova: k otázkám sociální pedagogiky*. Paido.

Matoušek, O. (2012). *Základy sociální práce* (s. 183-192). Portál.

Švaříček, R., & Šedřová, K. (2014). *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Portál.

Vacek, P. (2008). *Rozvoj morálního vědomí žáků: metodické náměty k realizaci průřezových témat*. Portál.

Zajíc, J. (2001). *Myšlenkové základy skautingu*. Junák - svaz skautů a skautek ČR.

ELEKTRONICKÉ ZDROJE

Elich, M. (2019, 4.června). *Kompetentní sociální pracovník/pracovnice - socialninovinky.cz*. socialninovinky.cz. <https://www.socialninovinky.cz/novinky-v-socialni-oblasti/570-kompetentni-socialni-pracovnik-pracovnice>

Junák - český skaut. (2021, 8. ledna). *80 let od úmrtí zakladatele skautingu Roberta Baden-Powella - skaut.cz*. skaut.cz. <https://www.skaut.cz/80-let-od-umrti-zakladatele-skautingu-roberta-baden-powella/>

Junák - český skaut. (2021, 19. června). *K čemu vychováváme aneb kompetence skautské výchovy - křižovatka.skaut.cz*. křižovatka.skaut.cz. <https://krizovatka.skaut.cz/vedu-oddil/skautska-vychova/k-cemu-vychovavame-aneb-kompetence-skautske-vychovy>

Junák - český skaut. (2023, 16. ledna). *Slib a zákon - křižovatka.skaut.cz*. křižovatka.skaut.cz. <https://krizovatka.skaut.cz/skautska-vychova/skautska-vychovna-metoda/2021-04/slib-a-zakon>

Junák - český skaut. (2023). *Data ke stažení. - opendata.skaut.cz*. opendata.skaut.cz. <https://opendata.skaut.cz/data-ke-stazeni/>

Morkes, F. (2007, 8. ledna). *Antonín Benjamin Svojsík (1876 - 1938) - rvp.cz*. rvp.cz. <https://clanky.rvp.cz/clanek/c/Z/1077/antonin-benjamin-svojsik-1876-1938-.html>

Nakonečný. M. (2018, 1. února). *Kompetence sociální - encyklopedie.soc.cas.cz* - encyklopedie.soc.cas.cz. https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Kompetence_socialni

ScoutWiki. (2024, 1. února). *Tři orlí pera - scoutwiki.cz*. scoutwiki.cz. https://cs.scoutwiki.org/Tri_orli_pera

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1 – Paradigmatický model.....	38
Obrázek 2- Model selektivního kódování.....	39

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1 – Přehled participantů	30
--	----